

mån engang attraaer det. Jeg troer nu, at det nærværende Lovudkast indeholder meget betydelige Fordele i Møllernes Interesse fremfor den tidligere Tilstand. I disse 15 Aar, der ere forbeholdte Møllerne efter Udvalgets Betænkning, skal jeg saaledes tillade mig at henpege paa en efter min Overbeviisning særdeles væsentlig Ret for dem, nemlig, at, naar det er beviist, at der er Mølletrang tilstede, eller naar en Mølle skal opføres, enten i Kjøbstæderne eller paa Landet, saa er det overladt Møllerne selv at opføre den, om de ville. Efter Forordningen af 3die Juni 1825 var der ikke givet Møllerne en saadan Fortrinsret; der var det Den, der ansøgte, som fik Tilladelsen, og om en Mølleier søgte den paa samme Tid, var det ingenlunde afgjort, at han fik den fremfor den Anden. Jeg har vistnok ikke meent, at en Mølle skulde alene vurderes efter den Værdi, som den maatte koste at opføre, men jeg har anført det, forsaavidt det angik en ny Mølle. Jeg troer, at jeg udtryffeligt tilføiede „en ny Mølle“, og jeg maa bemærke, at det følger af sig selv, at en ny Mølle kan forrente den Sum, som den koster at opføre; men jeg troer, at man vilde handle meget urigtigt, naar man vilde udlaane enten private eller offentlige Midler efter den Indtægt, som en Mølle giver. Sæt, at en Mølle havde kostet 20,000 Rbd. at opføre, og senere forrentebe en Capital af 50,000 Rbd., saa vilde jeg ansee det for høist urigtigt at laane $\frac{2}{5}$ eller 30,000 Rbd. ud paa denne Eiendom. Jeg troer, at man maatte bedømme det efter hvad Eiendommen har kostet at opføre, og altsaa kun udlaane $\frac{2}{5}$ af de 20,000 Rbd. Hvad jeg har anført med Hensyn til den Commission, som var nedsat i Anledning af Forordningen af 3die Juni 1825, har jeg anført, fordi den meget ærede Taler (Orsted) selv drog denne Commission frem, og fordi han nævnte endel af de Medlemmer, som vare i denne Commission. Jeg erkjender fuldkommen med den ærede Taler, at ved Sagens Indstilling til Kongen var der slet ikke Tale om nogen Dissens, og jeg har her kun anført, at et af Commissionens Medlemmer yttrede sig omtrent saaledes, som Udvalget har gjort i sin Betænkning, i Præmisserne, hvor der er

Tale om Statens Ret til at ordne Næringsforholdene, og jeg troer, saavidt jeg erindrer, at det samme Medlem af Commissionen ogsaa har citeret Plakaten af 3die April 1816. Jeg har det naturligtvis fra Sagens Acter, og jeg skal naturligtvis med den største Forvovelse lede det op til den meget ærede Taler.

Orsted: Acterne ere mig meget godt bekendte i min Hufommelse; jeg behøver det ikke.

Schytte: Meningerne i Udvalget have oprindeligt været meget delte, om denne Sag, og det er kun som en Følge af de Concessjoner, der ere stete gjensidigt, ledet af den oprigtige Bestræbelse at bringe det til det bedst mulige Resultat i de Paagjældendes Lær, at man er kommen til de Indstillinger, som ere gjorte. Et æret Medlem af Udvalget i Forening med mig have ikke kunnet slutte os til de Sætninger, som ere udtalte i Betænkningens Præmisseser, men, da vi dog ved de Underhandlinger, der fandt Sted i Udvalget, langt om længe kom til Enighed om et Resultat, som vi efter Omstændighederne maatte ansee for nogenlunde tilfredsstillende, saa fandt vi os beføiede til at slutte os til Indstillingerne. Vi formene, at der med Hensyn til Møllebruget her i Landet finder et saa exceptionelt, til reel Bestidelse knyttet, i Loven begrundet og høvdet Forhold Sted, at det aldeles ikke kan indordnes under de for Næringsforholdene i Almindelighed gjældende Regler, og endnu mindre, som i Betænkningens Præmisseser er anført, sammenlignes med Haandværksdrift paa Landet. Naar vi nu, ved nøie at have gennemgaaet Sagen, vel ikke have kunnet opstille nogen fast Retgrund for, at der uden videre burde gives Erstatning for Møllenærtingens Frigivelse, saa have vi dog troet og troe endnu, at, naar forøvrigt Erstatningspørgsmaalet tilfredsstillende kunde løses, var der i nærværende Tilfælde ligesaa stor Berettigelse tilstede, og maaskee en større end den, som var forhaanden, da Eierne af det privilegerede Hartkorn ved dets Egalisation erholdt en saadan. Men vi have ikke kunnet indsee, at denne Erstatning endog tilnærmelsesviis paa nogen tilfredsstillende Maade kunde udfindes, hvorimod vi formene, at den under alle Omstændigheder vilde blive vilkaarlig. Ved den